Євангельська церква Христа Моравська Острава

- побудований за проектом архітекторів Карела Тролля та Людвіга Файгла
- 1905-1907 рр
- місткість храму близько 800 осіб
- довжина корабля 26м, глибина пресвітерію 16м, висота вежі 60м
- перераховано з 3 травня 1958 р. (17232 / 8-2444)

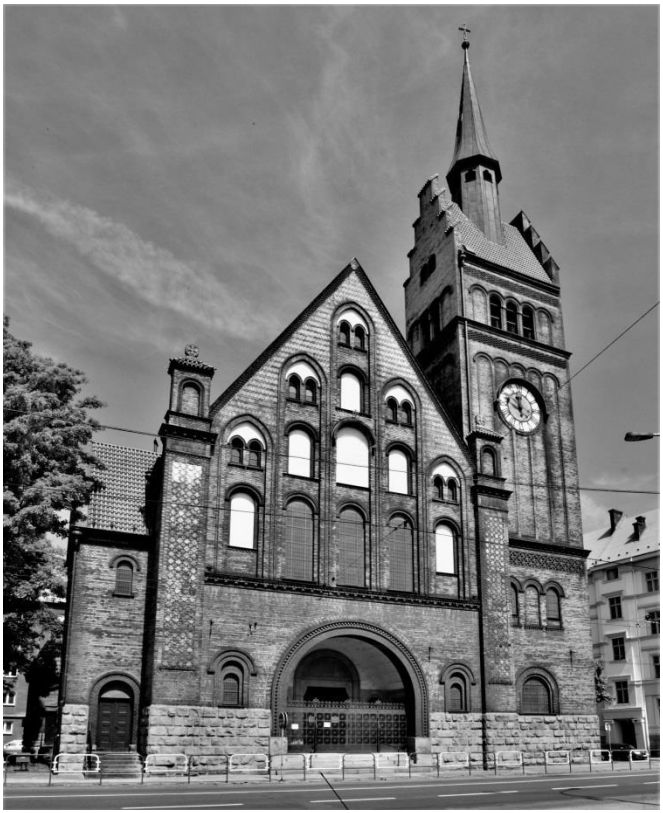

Опис конструкції

Євангельська церква Христа є прикладом синтезу пізньої історичної архітектури початку 20 століття та нового модерну. Його творці надихалися середньовічною сакральною архітектурою Сілезії і під час будівництва обрали поєднання сірої цегляної кладки та вертикальної композиції. Повсюдне намагання внутрішнього злиття асиметричної блокової структури в єдиний, але простий, навіть інтимний простір знову відноситься до модерну. Переважаючий охристий колір сірої кладки доповнюють червоні декоративні елементи над вікнами та в смугах на стінах церкви. Контраст кольорів у минулому надихав місцеве позначення церкви «червоною». Значною особливістю поздовжньої конструкції є асиметрично надбудована вежа висотою 60 метрів, яку увінчає захисний багатокутний шолом, розміщений на сідловиному даху. Вежа прикрашена ступінчастими фронтонами. Баштовий годинник має порцеляновий циферблат. Контраст між мідними елементами (облицювання вежі, дах, карниз) і цегляно-сірою кладкою утворює естетично цікавий елемент будівлі.

Простий зовнішній вигляд відповідає євангельській традиції, а в поєднанні з правильно підібраним матеріалом і вдалим асиметричним матеріалом поділу будівлі це враження посилюється крутим двосхилим дахом.

Головний фасад із трикутним фронтоном виходить на вулицю через бочкову нішу головного входу, яку закриває характерна кована решітка у верхній смузі, увінчана мотивом дубового листя. Фасад, звернений на південь, розділений п’ятьма віконними осями. У кутах фасад оптично посилений пілястрами.

Огляд церкви - інтер'єр

Тринефна нава храму зі своїм значним підвищенням і розширенням головного нефа створює враження єдиного зального простору в інтер’єрі, який нетипово завершується з північного боку п’ятикутним склепінчастим пресвітерієм (канцелом). Зі східного боку простір асиметрично подовжено дерев’яною галереєю першого поверху, яка примикає до галереї над головним входом, доступ здійснюється бічними сходами.

Первісний вигляд інтер’єру залишається нез’ясованим, оскільки в архівах міста чи церков досі не вдалося знайти фотокартки періоду чи хоча б опис оздоблення стін. Сучасний білий колір стін є тимчасовим рішенням, яке було прийнято після капітального ремонту дахів храму в 2003 році. Що стосується компонування меблів, то можна припустити, що воно не відрізняється від початкового плану та його подальшого. планування в інтер'єрі залишилося незмінним.

Яскравою особливістю інтер’єру є мармуровий вівтар із шістьма свічниками та великим дубовим хрестом у піднесеному та склепінчастому пресвітерії. Вівтар складений з мармурових блоків двох кольорових відтінків (білого та рожевого) і прикрашений простим золотистим геометричним декором, який також фігурує в оздобленні всіх дерев’яних частин інтер’єру. У пресвітерії чотири розписані вікна (вітражі). Перше вікно зліва представляє Ісуса як того, хто запрошує всіх трудящих і важких. У середньому вікні зображено традиційний мотив Ісуса Христа, який несе хрест. Третє вікно нагадує слова Ісуса: «Пустіть дітей прийти до мене, не захищайте їх, бо такі Божі царства» (Марка 10:14). Останнє, четверте вікно заповнене рослинним орнаментом. Вікна в наві церкви були вторинно забезпечені гірками пастельних відтінків жовтого, рожевого, блакитного та зеленого.

Тріумфальну арку прикрашає напис: «Ісус Христос вчора і сьогодні той самий навіки» (Євр 13:8) і увінчана стилізованою так званою трояндою Лютера. В одному листі про неї Мартін Лютер писав, що вона мала бути символом усієї його теології.

«Перший – це хрест, чорний хрест у серці, який зберігає свій природний колір, щоб нагадати нам, що ми спасені лише вірою в Розп'ятого. Бо якщо ти віриш усім своїм серцем, то будеш спасенний. Хоч це справді чорний хрест, який німіє і має біль, але все одно залишає серцю колір, не псує природу, не вбиває, а живить. Бо праведний буде жити вірою, навіть вірою в Розп'ятого. Серце стоїть посеред білої троянди, щоб показати, що віра дає радість, втіху і спокій, коротше кажучи, що віра садить білу радісну троянду, а не так, як світ дарує мир і радість, і тому троянда має бути білою, а не червоний, тому що білий колір – це духи і всі ангели. І ця троянда лежить у блакитному полі, тому що така радість у дусі й у вірі є початком майбутньої небесної радості, тепер усвідомленої й сподіваної всередині, але ще не повністю розкритої. А навколо цього поля золоте коло на знак того, що таке блаженство триває на небі вічно і безмежно і дорожче всіх радощів і надбань, як золото над усім дорогоцінним».

З боків тріумфальної арки вівтар у лютеранському стилі доповнений амвоном зліва та мармуровим баптистерієм справа. Як і хрест, кафедра стоїть на дубовому вівтарі і стоїть на мармуровому постаменті. Як і вівтар, купіль прикрашена тверезим золотистим геометричним мотивом і була подарована церкві парохом Яном Міхаликом, ініціатором будівництва церкви. Над купелі на стіні напис: «Ідіть, навчіть усі народи, хрестячи їх в ім'я Отця, і Сина, і Святого Духа». (Мт 28:19). Орган, складений братами Рігерами в Крнові, є справді чудовою частиною оздоблення. Стеля виконана з дерев'яних дубових касет, завдяки чому церква має чудову акустику і тут проходять концерти. Також інтерес представляють оригінальні освітлювальні прилади, так звані подвійні люстри. Найбільша з них – 60 свічок – перед вівтарем. Над галереями висять дві менші люстри. У наві церкви є ряд інших лампад, шість з яких спочатку були вбудовані в лави у стилі канделябрів. Церковні лавки виготовлені з дерева дуба, оздобленого геометричним декором, що відповідає оздобленню всіх дерев'яних частин інтер'єру та кам'яних меблів (вівтар і баптистерій). Інтер'єр включає оригінальну плитку в стилі модерн, яка поєднує вохру та червоний колір.

У вежі є три сталеві дзвони, відлиті на Бохумській фабриці для виробництва дзвонів і литих сталевих виробів (Bochumer Verein für Glocken und Gussstahlfabrikate). Найменший дзвіночок називається Трудовий (Arbeitsglocke). Тон дзвона цис, вага 700 кг, середня висота 1170 м. Його прикрашає напис польською мовою: Wiedząc, that trud wasz nie jest daremny w Panu. Середній дзвін називається Лютер (Lutherglocke). Його тюнінг e, вага 1080 кг і діаметр 1387 м. У цьому випадку ви можете прочитати напис німецькою мовою на дзвоні: Ein feste Burg ist unser Gott. Обидва дзвони передали церкві місцеві шахтарі. Третій і найбільший дзвін називається Спас / Христос (Christusglocke). Важить 1580 кг, діаметр — 1574 м. Німецький напис: Ich bin der Weg, die Wahrheit und das Leben (переклад: Я шлях правдивий і життя), а дзвін подарувала церкві родина Чехових, яка проживає в Мар'янських Горах (нині частина Острави).

Історія церковного будівництва

Значне збільшення числа євангелістів в Острави в останні десятиліття XIX століття призвело до того, що настоятель церкви (так звані старійшини) вирішив купити землю і побудувати нову, більшу церкву. З цією метою старійшини оголосили збори в громаді на будівельний фонд, а його зусилля підтримало також церковне керівництво, яке замовляло саморобні збори в усіх євангельських громадах області. Після побудови настоятеля (1901 р.) і без того заборгованій церкві нічого не залишалося, як звернутися за фінансовою допомогою до церкви та церкви. Старійшини звернулися до Фонду Густава Адольфа в Лейпцигу, звернувшись до міської влади та відомих місцевих промислових підприємств. Необхідні фінансові ресурси були також розширені за рахунок доходів від оголошеної лотереї, в яку вніс участь

сам імператор Франциск Йосип I. Густав Фідлер, професор Олександр Вінклер і гірничий Павло Щурк. Згодом, у серпні 1904 року, було оголошено публічний архітектурний конкурс на проект нового храму. Проект віденських архітекторів Людвіга Файгла та Карела Тролля був остаточно обраний із великої кількості поданих проектів, а згодом також після модифікацій. Частина пропозицій зі згаданого конкурсу збереглася в архіві парафіяльного відділу Євангельської церкви Чеських братів. Саму будівельну роботу доручили місцевій компанії E. Noë & F. Storch.

Будівництво розпочалося 22 жовтня 1905 року з урочистого закладення першого каменю за участю кількох сотень євангелістів з Моравії та Сілезької Сілезії. Проте початок будівництва супроводжувався проблемами. Нижні шари ґрунту на будівництві були значно мулистими, тому їх було вирішено зміцнити дев'ятсотнями дерев'яних стовпів. Подальше підвищення ціни на будівництво збільшило витрати з початково запланованих 180 тис. крон до майже 300 тис. крон, але в порівнянні з початковим трирічним планом будівництва церкву збудували за два роки. Урочисте освячення храму відбулося 1 листопада 1907 року, на ньому були присутні низка важливих гостей; були майже всі євангельські пастори з Моравії та Сілезії, мери Моравської Острави, Пршівоза та Вітковіце Густав Фідлер, Вільгельм Мюллер та Йоганн Вієц, представники єврейської релігійної громади на чолі з президентом Алоїсом Гільфом, представники промислових підприємств та гірничодобувних підприємств, асоціацій, школи та багато інших. Від імені моравсько-сілезького суперінтенданта Гаазе освятити церкву було доручено старшому д-ру. Шеннер з Брно. Проте для більшості чеської аудиторії розмовляли лише німецькою та польською мовами, що мало негативну реакцію в чеській пресі, проте відкриття храму сприйняли як знаменну культурну подію в житті міста.

Церковна власність

До 1945 року церква належала німецькій євангельській церкві Аугсбурзького сповідання, яку чехословацька влада оголосила співробітницькою, а її майно було конфісковано згідно з указами Бенеша. У 1950-х роках держава передала церкву та парафію Євангелічній церкві чеських братів та Сілезькій євангелічній церкві Аугсбурзького сповідання.

З 1997 року обидві церкви прагнули передати церкву та настоятель у власність. Протягом багатьох років передача ускладнювалася тим, що йшлося не про реституцію, а про передачу майна церквам. Таким чином, нечіткі умови власності перешкоджали інвестиціям у ремонт церкви. У березні 2009 року Міністерство культури Чехії підтвердило рішення Управління представництва держави у справах власності, яким безоплатно передано церкву парафіяльним церквам Євангелічної церкви Чеських братів та Сілезькій євангельській церкві Аугсбурзького сповідання.

Література

М. Гавендова, Сакральна архітектура Острави 1880–1914. Промислові громади та їх храми. ДП, Оломоуц 1999.
П. Затлукал, Оповідання з довгого століття. Архітектура 1750–1918 рр. Моравії та Сілезії. Оломоуц 2002.
Я. Вибіраль, Народження міста. Архітектура в образі Моравської Острави 1890–1938. Острава 1997, С. 20.
А. Філіп, Церкви в стилі модерн у Моравії та Сілезії. Сакральне образотворче мистецтво близько 1900 р. Брно 2004 р., с. 81-82, 227.
Євангельська церква в Острові. Матеріали 100-річчя..., вид. М. П'єтак, А. Врана, Острава 2005.
О. Сакрауський, Німецька євангельська церква в Богемії, Моравії та Сілезії 1919-1921. Гейдельберг – Відень 1995.